

Paars ideaal: iedereen en alles op de nul

door **THIJS TEN RAA**

Een gewoon kabinet zou het worden - en dat is het.

Uitgangspunt voor 'paars' is het bestaande web van collectieve voorzieningen en heffingen, met de overheid als spin die over onze schouder meekijkt, de helft van ons inkomen vangt, verzekeringen voor ons sluit en ons uitgavenpatroon beïnvloedt met zo'n zeventienhonderd subsidieregelingen.

Beloning is maar ten dele naar inspanning. Besteding is maar ten dele naar persoonlijke voorkeur. Minstens even belangrijk is het 'vermogen' de overheid te beïnvloeden, gunstige regelingen te treffen en subsidies te vangen. In de woorden van de Miljoenennota 'de verdere introductie van analytische elementen in de fiscaliteit (belasting van verschillende inkomenscategoriën tegen afzonderlijke tarieven)'.

Preciezer nog: de weerslag van de bestaande regelingen op de inkomensverdeling is het ijkpunt van beleid. Het ging en het gaat om de inkomensplaatjes. De Sociale Nota geeft het volgende overzicht van de gevolgen voor de koopkracht:

sociale minima	0
gehuwde AOW'er	0
alleenstaande AOW'er	+1
minimumloon	0
modaal	+0,5
tweemaal modaal met kinderen	-0,25

Het is gelukt. De koopkracht van bijna iedereen blijft op peil. Een mooie prestatie van een gewoon kabinet: de inkomensverdeling is bevroren.

Vanzelf is het niet gegaan. Elke maatregel pakt wel voor de een of

Het paarse ideaal is kennelijk: iedereen en alles op de nullijn, en de overheid als spin in het web. Deze conclusie trekt Thijs ten Raai, hoofddocent wiskundige economie aan de Katholieke Universiteit Brabant, uit de Miljoenennota die het kabinet-Kok vandaag heeft gepresenteerd. Hij draagt enkele alternatieve voorstellen aan.

andere bevolkingsgroep nadelig uit en moet daarom worden gecompenseerd.

De extra opbrengsten die zijn gemoeid met de hertaxatie van koopwoningen, worden gecompenseerd door het huurwaardeforfait te verlagen van 2,8 naar 2,1 procent. De accijnsverhoging van elf cent per liter benzine wordt gecompenseerd met een verlaging van de motorrijtuigenbelasting.

Een simpele verlaging met een vast bedrag of percentage blijkt overigens niet te werken, dat wil zeggen dat niet van alle automobilisten de koopkracht intact blijft. De compensatie bedraagt 31, 98, 123 of 178 gulden, al naar gelang van het soort voertuig.

De introductie van lesgeld voor scholieren die na 1 augustus de leeftijd van zestien jaar bereiken, wordt gecompenseerd.

Om het koopkrachtplaatje niet nodeloos te laten afwijken van een totempaal van nullen, krijgen alleen de lagere inkomenscategorieën. Het koopkrachtplaatje is verdeeld naar inkomens- en andere categorieën. Het

kabinet deelt ons in in alleenstaande dan wel gehuwde sociale minima of modalen, steeds met of zonder kinderen. Door een uitgekiend beleid van maatregelen en compensatie is elke categorie op de nullijn gezet, met excuses voor tweemaal modaal met kinderen, dat helaas een kwart procent koopkracht moet inleveren.

Een venijnig probleem blijft. Wat nu als een burger van categorie wisselt? Stel: iemand op het sociale minimum gaat werken. Of een werkende gaat met pensioen. Eigenwijze burgers gaan opeens meer of minder verdienen. Deze lieden bezorgen het kabinet pas echt hoofdbrekens.

Het venijn zit hem hierin, dat je door werk te aanvaarden niet langer 'oude' compensaties geniet, zoals huursubsidie. Het kabinet studeert thans op mogelijkheden om het wegvallen van compensatie te compenseren.

Een goede mogelijkheid is een extra belastingaftrek te scheppen voor werkenden, ongeacht hun overige inkomen - analytische fiscaliteit in actie. In de onroerende-zaakbelasting wil de regering onderscheid maken tussen woningen en niet-woningen. De spin werkt noest aan zijn web.

Het paarse ideaal, kort samengevat 'iedereen en alles op de nul', maskeert een gebrek aan visie op de rol van de overheid in het algemeen en op fiscaal beleid in het bijzonder.

Neem het huurwaardeforfait. Als iemand verhuurt, ontvangt hij inkomen en dat wordt belast. Het huurwaardeforfait beoogt niets meer dan het in beeld brengen van de huur die eigenaar-bewoners van zichzelf ontvangen.

Nu is de grondslag voor huur een

nc
ge
da
pr
ge
ge
ka
sti
he

eig
ka
tje
ka
va
du
be
ka
da

ve
nis
wa
jar
I
bei

MENINGEN

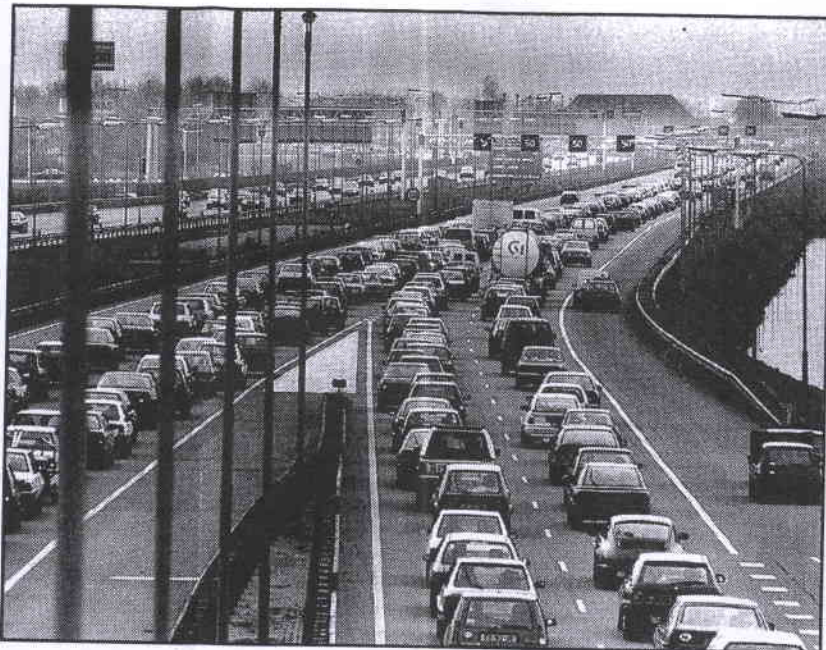

FOTO JOHN SCHAFFER

De rekening leggen bij de file-rijders.

normaal rendement op het onderliggend pand. In een markteconomie is dat de rente, dus niet een schamele 2,8 procent, laat staan 2,1 procent. Strikt genomen moet het huurwaardeforfait gelijk zijn aan de hypotheekrente en kan je het nadeel van het eerste wegstrepen tegen de aftrekbaarheid van het laatste.

Ik zeg dan: schrap beide. En als huiseigenaren in opstand komen en VVD-kamerleden voor hun inkomenskarretje spannen, dan verwacht ik van het kabinet dat het koel de grondslagen van zijn fiscaal beleid uiteenzet en duidelijk maakt dat in het verleden bedongen misstanden, zoals de verkapte subsidie aan huiseigenaren, daar niet in passen.

Het kabinet wil de bereikbaarheid verbeteren, vooral in de Randstad. Minister Jorritsma (VVD) van verkeer en waterstaat krijgt hiervoor twee miljard gulden extra.

Een betere heffingsgrondslag dan benzine-accijns zou het rekeningrij-

den zijn. Het legt de rekening van de infrastructuur op het bord van degenen die de capaciteitsgrens bepalen, de file-rijders, en laat automobilisten vrij om te kiezen tussen gratis gebruik buiten de spits en duur gebruik erbinen. Het marktmechanisme egaliseert dan het gebruik van de bestaande infrastructuur en vermindert de druk om die uit te breiden. Het te allen tijde tolvrij rijden is een verholen vorm van subsidie.

Het budgettaire beslag van subsidies bedroeg in 1994 zo'n 37 miljard gulden. Als dat bedrag nu eens op nul gesteld zou worden, dan zou het financieringstekort omslaan in een overschot, zoals past bij een economie die zich niet in een recessie bevindt, maar zich er wel tegen indekt.

Het vereist paarse blikvernaauwing tot procentuele wijzigingen achter de komma, om minister Zalm (VVD) van financiën te kunnen nazeggen dat het tekort van twintig miljard gulden een 'buitengewoon nette prestatie' is.